

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

คนไทยรู้จักคำว่าไหลตายมาเป็นเวลานาน โดยคำว่า "ไหล" หมายถึง การนอนละเมอ ผันรำย ดังนั้นคำว่าไหลตายที่คนไทยเคยรู้จัก คือการตายที่เนื่องมาจากการนอนละเมอผันรำย กลุ่มอาการของโรคไหลตาย เป็นกลุ่มอาการที่ก่อให้เกิดการเสียชีวิตอย่างกะทันหัน ในคนวัยทำงานในขณะที่นอนหลับ อาการก่อนที่จะเสียชีวิตมักพบมีอาการคันทุรนทุราย นอนกรน มีระบบการหายใจที่คล้ายกับมีสิ่งมาอุดตันทางเดินหายใจ และมักเสียชีวิตในเวลา 5-10 นาทีต่อมา โดยที่การตรวจศพไม่พบพยาธิสภาพที่สามารถอธิบายสาเหตุของการเสียชีวิตได้ (Tatsanavivat., et al., 1990) พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิงและพบเป็นการเสียชีวิตของคนเชื้อชาติแถบอินโดจีนเป็นส่วนใหญ่ (US Center for Disease control. 1988) ในประเทศฟิลิปปินส์ มีรายงานครั้งแรกในปี พ.ศ. 2458 ตั้งชื่อโรคนี้ว่า "Bangungot" และในญี่ปุ่นมีรายงานในปี พ.ศ. 2520 ตั้งชื่อว่า "Pokuluri" พบอุบัติการณ์ไหลตายของคนอีสานในวัยทำงาน 1 ต่อ 6070 คนต่อปี (พจน์, 2534)

คนอีสานบางคนเชื่อว่าเกิดจากการถูกทำร้ายโดยผีแม่หม้ายขณะกำลังนอนหลับ จึงเกิดมีพฤติกรรมที่ให้ชายในวัยทำงานปลอมตัวเป็นหญิง โดยเอาผ้าขึ้นของหญิงมานุ่ง ทาเล็บแดงเหมือนผู้หญิง และบางหมู่บ้านมีความหวาดกลัวจนกระทั่งต้องสร้างเครื่องราง ทำเป็นรูปอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชายขนาดใหญ่ทาสีแดง วางไว้ทางเข้าหมู่บ้านโดยมีความเชื่อว่าเมื่อผีแม่หม้ายมาเห็นจะได้พอใจและไม่เข้าไปทำอันตรายกับชายในหมู่บ้าน ส่วนสาเหตุของการไหลตายนั้น พอจะสรุปได้ว่าเกิดจาก

- 1) สาเหตุจากการขาดสารอาหารบางชนิด ได้แก่ วิตามินบี 1 และโปแตสเซียม
 - 2) สาเหตุจากความเครียดทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
 - 3) สาเหตุจากโรคทางพันธุกรรมที่มีผลต่อการนำคลื่นหัวใจของกล้ามเนื้อหัวใจต่อการเปลี่ยนแปลงอาหารประเภทแป้งให้เป็นพลังงานในร่างกาย ต่อความเป็นกรดเป็นด่าง และการเปลี่ยนแปลงระดับของโปแตสเซียมในร่างกาย
 - 4) สาเหตุอื่น ๆ เช่นเกิดจากสารพิษ หรือการติดเชื้อของกล้ามเนื้อหัวใจ
- เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นนับว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดีของคนไทยอีสาน ในวัยทำงาน ซึ่งมีลักษณะการทำงานที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นกะ หรือผลัดผลัดละ 8 ชั่วโมง เรียกว่าการเข้าเวร กล่าวคือเข้าเวรเช้า ตั้งแต่ 08.00-16.00 น. เวรบ่าย 16.00-24.00 น. และเวรดึก 24.00-08.00 น. นอกจากนั้นปัญหารายได้

ไม่พอกับรายจ่าย จำนวนบุตร อาชีพเดิมและระยะทางที่มาทำงานมีผลทำให้สุขภาพจิตเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ (พินลดา และคณะ., 2535) นอกจากนั้นแล้วส่วนมากยังคงต้องประกอบอาชีพเดิมคือทำนาไปด้วย และนิสัยการบริโภคอาหารก็มีการบริโภคอาหารเช่นเดียวกับคนอีสานในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นวิถีการดำรงชีวิตตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีก็ยังรักษารูปแบบเดิมไว้อยู่ คือ "เฝ้าอยู่เฝ้ากิน"^{1/} ทำบุญทำทานบ้าง

เนื่องจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย ในเขตพื้นที่ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2521 ซึ่งทำให้ภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมีมากและมีระเบียบวินัยที่คุมการประพฤติปฏิบัติ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยไว้ค่อนข้างกว้างขวางและรัดกุม ทำให้เกิดความเครียดขึ้นได้ง่าย ซึ่งระเบียบดังกล่าวพอจะสรุปได้ดังนี้

หน้าที่โดยทั่วไปของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย คือดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ และดูแลรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินส่วนบุคคลในเขตพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ซึ่งการปฏิบัติงานนั้นระเบียบกำหนดให้ ต้องรักษาหน้าที่โดยเคร่งครัด จะละทิ้งหน้าที่หรือไปจากหน้าที่โดยพลการไม่ได้เป็นอันขาดในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ต้องคอยสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้น เช่น การเล่นการพนัน อัดคดียุทธ์ การมั่วสุมที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมาย ศีลธรรมอันดี เป็นต้น โดยต้องคอยหมั่นตรวจตราดูบริเวณ เขตพื้นที่ที่ตนได้รับมอบหมายไว้ตลอดเวลา ตรวจตราประตูหน้าต่างกุญแจภายนอกอาคารต่าง ๆ ให้เรียบร้อย ควบคุมดูแลการจราจรและตรวจตราดูแลรักษาป้อมยามที่มีอยู่ให้สะอาดเรียบร้อย และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับระเบียบวินัยนั้นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ต้องประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัย 13 ประการคือ

1. ต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม
3. ต้องสนับสนุนนโยบายของมหาวิทยาลัย และต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กฎ คำสั่ง ข้อบังคับ และประกาศของมหาวิทยาลัย ให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความอุตสาหะ เอาใจใส่ และระมัดระวังรักษาทรัพย์สินของทางราชการและทรัพย์สินส่วนบุคคลที่มีสิทธิ์พักในเขตพื้นที่ของมหาวิทยาลัย การประมาทเลินเล่อในหน้าที่

1/ เฝ้า ภาษาถิ่นอีสานหมายความว่า ทำ

ราชการ หรือปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ คำสั่ง ข้อบังคับ และประกาศของทางมหาวิทยาลัย เป็นเหตุให้เสียหาย แก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

4. ต้องถือว่าเป็นหน้าที่พิเศษที่จะสนใจและรับทราบ เหตุการณ์เคลื่อนไหวอันอาจเป็นความเสียหายหรือภัยอันตราย ต่อมหาวิทยาลัยและประเทศชาติ และต้องป้องกันความเสียหายหรือภัยอันตราย ซึ่งจะบังเกิดแก่มหาวิทยาลัย และประเทศชาติจนเต็มความสามารถ

5. ต้องรักษาความลับของทางราชการ การเปิดเผยความลับของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

6. ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ ห้ามมิให้ขัดขึ้น หรือหลีกเลี่ยงการขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

7. ต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามชั้นผู้บังคับบัญชา เหนือตนวันแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

8. ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องบอก การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชาอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถือเป็นรายงานเท็จ

9. ต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบและธรรมเนียมของทางราชการ

10. ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ การละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

11. ต้องสุภาพเรียบร้อย และรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ

12. ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล เสพของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ หมกมุ่นในการพนัน

13. ขัดห้ามสำหรับยามรักษาการณ์

- 13.1 ห้ามดื่มสุราเครื่องดองของเมา หรือเมาสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่
- 13.2 ห้ามแสดงกริยามารยาทอันไม่สมควรทั้งทางกายและวาจาต่อผู้อื่น หรือผู้บังคับบัญชา
- 13.3 ห้ามหยอกล้อหรือเล่นกันในขณะปฏิบัติหน้าที่
- 13.4 ห้ามชักชวนเพื่อนหรือบุคคลอื่นใด เข้าไปในเขตที่ตนรับผิดชอบ
- 13.5 ห้ามละทิ้งหน้าที่ หลีกเลียง หรือหลับยอมนอนเป็นอันขาด
- 13.6 ห้ามออกเวรก่อนเวลา ที่ยามรักษาการณ์ผลัดต่อไปจะมารับหน้าที่ แทนและจะต้องลงบันทึกรายงานเหตุการณ์ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง
- 13.7 ห้ามจับกลุ่มหรือไปเที่ยวคุยกับผู้อื่นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เว้นแต่ในกิจการที่เกี่ยวกับหน้าที่
- 13.8 ห้ามก่อไฟ ในขณะปฏิบัติหน้าที่
- 13.9 ห้ามยื่นพียงหรือเท้าอาวูฐ จะต้องยื่นอย่างสง่าผ่าเผยในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่
- 13.10 ห้ามละทิ้งอาวูฐจากตัวเป็นอันขาด เว้นแต่จะได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา
- 13.11 ห้ามนั่งในขณะปฏิบัติหน้าที่ เว้นแต่นั่งเขียนหนังสือราชการ (เฉพาะยามประตุ)
- 13.12 ห้ามรับฝากสิ่งของ
- 13.13 ห้ามอ่านหนังสือที่ไม่ได้เกี่ยวกับทางราชการ
- 13.14 ห้ามเข้าป้อมขามนอกจากฝนตกแต่ต้องไม่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของตน

จากลักษณะการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบและระเบียบวินัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีภาระรับผิดชอบงานมาก ค่าตอบแทนต่ำ เนื่องจากเป็นลูกจ้างประจำเท่านั้น ประกอบกับค่าครองชีพและเศรษฐกิจถีบตัวสูงขึ้นมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงยังคงไม่ละทิ้งอาชีพเดิมคือทำนาหรือมีอาชีพรองอื่น ๆ ทำ จึงทำให้ต้องเพิ่มภาระงานให้มากขึ้นอีก เมื่อมีอุบัติเหตุการไหลตาย เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา จำนวน 8 ราย ประกอบกับมูลเหตุจูงใจอันได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัญหาเรื่องนี้เพื่อไว้เป็นข้อมูลอ้างอิงสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการไหลตายดังนี้

ก) พฤติกรรมการบริโภคอาหาร

ข) พฤติกรรมการทำงาน

ค) พฤติกรรมตอบสนองต่อความเครียด

1.3 ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาพฤติกรรมการไหลตายของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งพบว่าจำนวนทั้งหมด 8 ราย เป็นกรณีศึกษา

1.4 วิธีการศึกษา

เดินทางไปสัมภาษณ์ภรรยาของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ไหลตาย ถึงภูมิลำเนา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบพฤติกรรมหลักที่เกี่ยวข้องกับการไหลตายของชายในวัยทำงาน ในอันที่จะนำมาเป็นข้อมูลเพื่อชี้แจงให้ประชาชนทราบ จะได้ไม่ต้องตื่นตกใจ และหาหนทางป้องกันมิให้เกิดกับตนเองและผู้อื่น
